

عنوان مقاله:

بازسازی ویژگی‌های نقاشی پیشاسلجوقی برپایه سفالینه های گلابه ای نیشاپور (سفال سامانی)

محل انتشار:

پژوهشنامه خراسان بزرگ، دوره 14، شماره 50 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسنده:

مریم کشمیری - Assistant Professor, Department of Painting, Faculty of Art, Alzahra University, Tehran, Iran

خلاصه مقاله:

سفال های گلابه ای نیشاپور یا همان سفال های پیکره دار سامانی (۴۳ق) از کهن ترین نمونه های نقاشی دوره اسلامی است. از آنجا که ویژگی های ظاهری این نقاشی ها با قدیمی ترین نسخه نگاره های پیشامغول (مانند ورقه و گلشاه)، تفاوت دارد، هنرپژوهان در بررسی سیر تاریخ نقاشی ایرانی، کمتر به این آثار پرداخته و به جای آن، سفال نگاره های سلجوقی (۶۵ق) را با شباهت بیشتر به نسخه نگاره ها، مبنای بازتعریف چارچوب نسخه نگاری دانسته اند. پژوهش پیش رو بر بنیان مفهوم ژرف ساخت و روساخت نشان می دهد تفاوت ها میان سفال نگاره های سامانی با آثار پس از آن، روساختی است و همه این آثار در بن مایه ها (ژرف ساخت ها) از چارچوب های ثابتی پیروی می کنند. بنابراین، در نبود نسخه های مصور از سده های ۴۳ق، سفال نگاره های نیشاپور را می توان در جایگاه بخشی از تاریخ نقاشی ایرانی، بیانگر ویژگی های نسخه نگاری این دوران دانست. با این نگاه، ۱۱۰ سفال پیکره دار سده های ۴۳ق، از مجموعه های معتبر جهانی بررسی شد که گزارش ۲۶ مورد آن ها در این نوشتار آمده است. بررسی ها نشان داد نسخه پردازان در این سده ها با کارکرد قاب بندی آشنا بودند؛ سامان دهی فضا و پرداخت صحنه های نه چندان عمیق را می شناختند؛ عناصر طبیعی را به هدف تزئین و پرکردن سطوح خالی پیش زمینه بازمی نمودند؛ بزرگ نمایی مقامی و ریزپردازی را اجرا می کردند، اما در پرداخت بعد سوم چیزها در مراحل ابتدایی بودند. این نسخه نگاره ها همچنین خالی از هیاله های خورشیدگون (مقدس یا تزیینی) بود. پژوهش کیفی پیش رو، با نگاهی توصیفی تحلیلی، سفال نگاره های سامانی را کاویده، سپس با همسنجی این آثار و سفال های سلجوقی و نسخه نگاره های متقدم، روشی تطبیقی را به کار بسته است تا بتواند بخشی از تاریخ نسخه نگاری ایرانی را که هیچ نمونه ای از آن در دست نیست، بازسازی کند.

کلمات کلیدی:

Persian Painting, Nishapur's ceramic, Samanid ceramics, buff ware, Seljuk ceramics

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2030522>

